

**УЧЕБЕН ПРОЦЕС. ЕТАПИ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС.
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС ВЪВ ВИШЕТО
МЕДИЦИНСКО УЧИЛИЩЕ.
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС ПРИ ОБУЧЕНИЕ НА
ДЕЦА И ВЪЗРАСТНИ (ЗДРАВИ И БОЛНИ)**

I. ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ:

1. Учебен процес (УП) – определение

- Учебният процес във висшето училище представлява дидактическа организация на **равностойни елементи, връзки и отношения**, насочени към **усвояване на определен обем знания, умения и навици** от студентите под ръководството на преподавателя.

Учебният процес е процес на взаимодействие между обучаващ и обучавани и единство на два акта: преподаване и учене. Учебният процес е двустранен процес. Взаимоотношенията в учебния процес са субект-обектно въздействие, субект-обектно взаимодействие и субект-субектно взаимодействие, т.е. обучаваните също оказват въздействие върху обучаващите.

2. Обучение – определение:

- **Организационно-функционално единство между преподаване и учене**

Същността на обучението се изразява в процесите на преподаване и учене.

В ежедневието си служим с двете понятия *УП* и *обучение* като ги приемаме като еднозначни: **Учебен процес = обучение = процес на обучение**

ПРЕПОДАВАНЕ осъществява се от преподавателите – управление на учебно-познавателната дейност на обучаваните. Планират, организират, осъществяват, оценяват, коригират при нужда процеса на обучение

УЧЕНЕ осъществява се от обучаваните – активна, самостоятелна, познавателна, трудова дейност.

Целта на обучението е обучаваните не само да усвоят съдържанието на образованието, но и да се възпитат и да се развие тяхната личност (да придобият личностни качества, значими за професията).

❖ *Не е ли късно на тази възраст да се възпитават студентите?*

- **двустранен процес**
- **единство на два акта: преподаване и учене за постигане на обща цел (бинарна същност на учебния процес)**
- **процес на взаимодействие между обучаващ и обучавани**
  - ❖ *Каква е конкретната учебна дейност на обучаващите? Кой преподава? Учители, преподаватели, асистенти, доценти, професори.*
  - ❖ *Каква е конкретната учебна дейност на обучаваните? Кой учи? Ученици, студенти*

3. Педагогика – определение: наука за обучението и възпитанието. Педагогиката се дели на теория на възпитанието и теория на обучението (дидактика)

4. **Андрагогия** – **определение:** наука и изкуство за обучението и образованието на възрастните. Предлага подходи, форми, методи, средства, цели и учебни стратегии за обучение и възпитание на зрели хора, изградени личности. В широк смисъл на думата понятието „възрастен“ включва хората от 18 год. до края на живота им (според други автори до 65 г.). Образованието и обучението на хора над 18 год. по бълг. законодателство е андрагогически процес.

II. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС:

Процесът на обучение е *продължителен* (образование и самообразование). В условията на учебно-възпитателните институции той има *целенасочен, планиран, организиран и системен характер*. В допълнение е *динамичен, последователен, познавателен, информационен процес, разгърнат във времето*. Гради се на дейността на преподавателя и дейността на обучаваните.

III. СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС В МЕДИЦИНСКОТО ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ

Обучението във ВМУ се различава съществено от това, провеждано в други ВУ. Отличава се със специфични особености, които го правят уникално.

- **Най-значимата отличителна характеристика** е, че за разлика от другите висши училища, учебният процес във ВМУ **не е двустранен, а тристранен процес – присъства болният като трета страна в учебния процес**. Присъствието на болния създава по-сложна дидактическа ситуация, неповторима, но трудна за планиране, организиране и провеждане. Той е обект на въздействие. Със своите емоции, притеснения, характер, отношение към здравето, страхове, необходимост от грижи, помощ и внимание, болният колкото подпомага, толкова може да затрудни учебния процес. В редица страни се иска съгласието на болния за участие в учебния процес. Има сдружения за защита на болния в учебния процес.
- **Учебният процес протича в реални условия – в болницата, до леглото на болния** – трябва да се осигури комфорт за пациента при общуването със студентите и осигуряване на неговата безопасност. Изисквания към предварителната подготовка на преподавателите за осигуряване на ефикасно обучение.
- Има **изпреварващ характер** – преди да са усвоени необходимите знания, умения и навици, се работи с пациенти и техните близки, защото студентите се учат на тях (учебна практика). Това натоварва психически и емоционално студента.
- **Учебното съдържание е с голям обем, с труден, тежък, сложен понятиен апарат** – изпитание за студентите, натоварва памет, мислене
- **Само редовна форма на обучение**
- **Най-дългото обучение**
- **Процес на професионална подготовка**

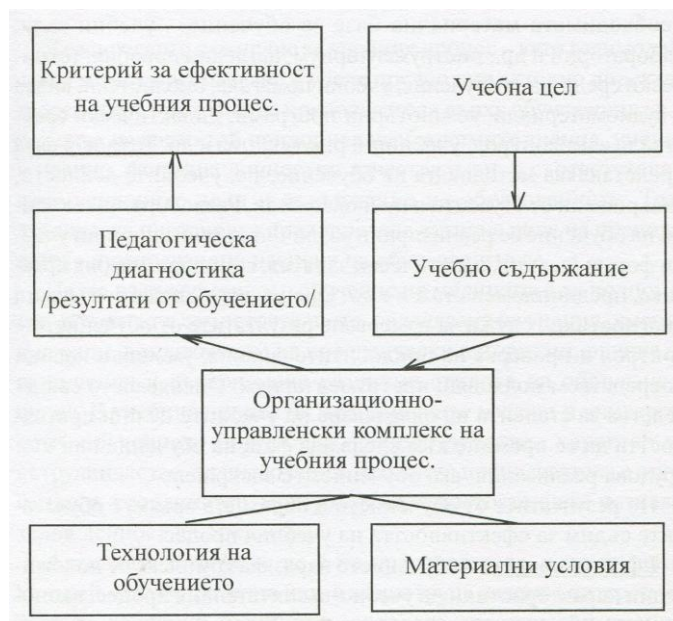
IV. СТРУКТУРА НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС – етапи, фази

- Планиране
- Организиране
- Осъществяване
- Оценяване
- Коригиране (при необходимост)

Периоди от живота, които са най-подходящи за учене – 18 - 25 год. нарича се сензитивен период, най-силно развитие на психическите процеси. От 26 г. започва спад на възможностите. Към 30-та год. се засилва паметовата възможност.

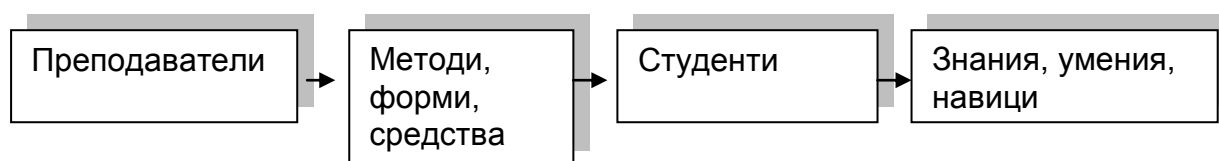
V. КОМПОНЕНТИ (ЕЛЕМЕНТИ) НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

1. **Учебни цели** – описват крайната професионална компетентност, която студентите, завършващи дадено учебно заведение трябва да придобият в края на даден учебен период – модул, дисциплина, семестър, цялостния период на обучение и т.н
2. **Учебно съдържание** – отразява обема и качеството на знанията, уменията, навиците, които трябва да се усвоят. От съответната научна област се подбира само това съдържание, което формира задължителният минимум професионална компетентност. Учебното съдържание се утвърждава в държавни документи – учебен план и учебни програми.
3. **Организационно-управленски комплекс** на УП включва
  - Технология на обучение – методи на обучение и форми на обучение.** Това са различните учебни дейности, извършвани от преподаватели и студенти. Методите на обучение са част от организационните форми на обучение – лекции, практически занятия, семинари, учебни практики, стажове и т.н.
  - Материални условия** – това е материално-техническата база, необходима за осигуряване на учебния процес. Включва учебни сгради с учебните зали и лаборатории в тях, мебели, оборудване, инструментариум, консумативи, учебници и учебни помагала, средства за онагледяване, технически средства и т.н. Към този елемент спадат *средствата на обучение*.
4. **Педагогическа диагностика (изпитване и оценяване)** – чрез нея се измерват резултатите от обучението: контрол и проверка на придобитите знания, умения, навици. Проверява се до каква степен са изпълнени поставените учебно-възпитателни цели.
5. **Критерий за ефективност** на учебния процес

Фигура 1. Компоненти (елементи) на учебния процес

Традиционната дидактика представя учебния процес по следния начин:

Фигура 2. Учебен процес

При традиционния формат на обучение се наблюдава директно активно въздействие на преподавателя върху обучавания (чрез различни методи, форми, средства на обучение), в резултат на което той придобива определените количество и качество *знания, умения, навици*, в съответствие с формулираните учебни цели и избраното учебно съдържание. Това определя активната, водеща роля на преподавателя и пасивното участие на студентите в УП. Този вид обучение се **нарича *центрирано към преподавателите***.

При съвременните модерни технологии на обучение се залага на интерактивността, целта е да се помогне на студента самостоятелно да овладява знания, умения, навици, да търси сам източници на информация, да се научи да се самоконтролира, самообучава и самооценява. Студентът се превръща в партньор в учебния процес, със споделена с преподавателя отговорност за собственото си учене. Преподавателят придобива нова роля – на модератор, фасилитатор (подпомага, улеснява), който организира и координира самостоятелната учебна дейност на студентите. Те се превръщат в активна, водеща страна в учебния процес. Този вид обучение се **нарича *центрирано към студентите***.

VI. СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА РАБОТАТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ПРИ ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦА И ВЪЗРАСТНИ (ЗДРАВИ И БОЛНИ)

Студентите е необходимо да притежават не само знания, умения и навици, но (професионалните компетентности) и личностни качества, значими за професията, които трябва да се изграждат и развиват.

- ❖ *Какви качества трябва да притежават студентите-медицински сестри?* Постоянство, самодисциплина, организираност, морал, хуманизъм, емпатия, състрадание, съчувствие, милосърдие, всеотдайност, воля, комуникативни умения, умения за изслушване, за работа в екип, уважение личността на пациента и т. н. (Кодекс за професионална етика на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, Раздел I).

Обучение, работа с деца:

- ❖ *Трудно ли се работи с деца или лесно?* Като игра, модел за подражание, авторитет, стимули
- ❖ *Тийнейджъри? Със зависимости? От къде произтичат трудностите?*

Обучение, работа с възрастни: Млади хора (току-що завършила медицинска сестра, или все още обучаваща се) обучават по-възрастни и стари пациенти. Пациент – някой от вашите преподаватели: асистент, лекар, доцент, професор, или известен капацитет в медицината.

- ❖ *Как ще спечелят доверието на по-възрастните пациенти?*
- ❖ *Медицинска сестра обучава хора със специалност „Медицина“. Как ще се чувствате? Трябва ли да се пренебрегва такъв пациент с фразата „Вие си знаете!“*
- ❖ *Как ще спечели доверие медицинската сестра? С какво? Външен вид и поведение на медицинската сестра на работното място (навици – комуникативни умения, етично отношение, професионално поведение), за да има авторитет пред такива пациенти? На пациентите ще отнеме известно време да оценят теоретичните знания и практическите умения на медицинската сестра, но веднага ще оценят придобитите навици! Комуникативни умения – използване на достъпен език, без специфични термини, разбираемо да обяснява на пациентите.*

Обучение, работа с трудни пациенти – с психически отклонения, зависимости, терминални

VII. Етапи на учене – с динамичен характер и различна продължителност всеки един от етапите

Всеки обучаващ се при усвояване на нова учебна информация преминава през следните етапи на учене:

1. възприемане на информацията – нов учебен материал;
2. осмисляне и обобщаване на учебния материал
3. затвърждаване
4. прилагане на знанията на практика

5. обратна връзка.

Всеки човек учи различно. На един му отнема повече време за осмисляне, разбиране, структуриране на новата информация и по-малко време да я затвърди, да я запомни така, че лесно да я извлича от паметта и да я прилага в нова ситуация или на практика. Други по-лесно я осмислят, но имат нужда от повече време да я затвърдят. Без втори и трети етап е неуспешно прилагането на знанията на практика.

Продължителността на всеки един етап зависи от:

- сложността на учебните задачи,
- използваните методи,
- възможностите на обучаваните,
- активността на обучаваните
- съзнателността на обучаваните

Учебният процес въздейства на емоционалната нагласа на студентите.
Необходимост от интелектуално стимулиране.

Учебният процес е насочен към формиране на всички психични процеси, но предимно формира професионалното клинично мислене. С него влияем върху волята, емоциите, мотивацията за учене, защото тя е вътрешният двигател на ученето.